

Samenvatting Beschermingsplan groene glazenmaker 2002-2006

Het verspreidingsgebied van de groene glazenmaker reikt van Nederland in het westen tot ver in Siberië in het oosten. In West-Europa ligt het zwaartepunt van de verspreiding van de groene glazenmaker in Nederland. In Nederland komt de soort voor in het grensgebied tussen Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland, in Noordwest-Overijssel en hier en daar in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe.

De biotoop van de groene glazenmaker in Nederland bestaat uit plassen, petgaten en stoten in laagveengebieden met een dichte krabbescheervegetatie. Op korte afstand hiervan is geschikt landbiotoop in de vorm van moerasbossen, houtwallen en/of moerassen aanwezig. Voor de voortplanting is de groene glazenmaker geheel afhankelijk van krabbescheervevegetaties. Alleen daarin worden de eieren afgezet. In de keuze van vegetaties voor eiafzet is de groene glazenmaker zeer selectief, waardoor maar een beperkt deel van de krabbescheervevegetaties geschikt is.

Het duurzaam voortbestaan van de groene glazenmaker in Nederland is dus afhankelijk van de aanwezigheid van geschikte krabbescheervevegetaties. De optimale biotoop van krabbescheer bestaat uit heldere, rustige, niet aan sterke golfslag onderhevige wateren als petgaten, sloten, rivierarmen, weinig gebruikte kanalen met een diepte van 80 tot 100 cm. De chemische watersamenstelling kan van locatie tot locatie sterk verschillen. Van belang is een ruime hoeveelheid vrije ijzerionen in het water. Hierdoor wordt sulfaat gebonden en ontstaat geen giftig sulfide. De ecologische niche van krabbescheer wordt waarschijnlijk bepaald door de ijzerconcentratie in het poriewater van het sediment.

In grote delen van het land gaat krabbescheer sinds 1970 zienderogen achteruit. Waar krabbescheervevegetaties verdwenen zijn komen vaak nog wel solitaire planten voor. De belangrijkste oorzaken van achteruitgang zijn:

- verandering van de waterkwaliteit door vermindering van kwel, inlaat van gebiedsvreemd water en vermesting;
- gebrek aan gemengde vegetaties met zowel mannelijke als vrouwelijke planten;
- verkeerd beheer van krabbescheervevegetaties.

Naast een achteruitgang is er plaatselijk ook een toename van krabbescheer te constateren. Een verbeterde waterkwaliteit ligt hier waarschijnlijk aan ten grondslag. Door de achteruitgang van krabbescheer is ook de groene glazenmaker achteruitgegaan. Plaatselijk speelt daarbij ook het gebrek aan geschikt landbiotoop een grote rol. Ten opzichte van de periode voor 1985 is de soort verdwenen uit Noord-Brabant, Noord-Limburg, de Alblasserwaard en grote delen van Groningen en Friesland.

Uitgangspunt bij het nemen van maatregelen is de aanname dat maatregelen die gunstig zijn voor het instandhouden van alle stadia van krabbescheervevegetaties ook gunstig zijn voor het duurzaam voortbestaan van de groene glazenmaker in Nederland. Elke voorgestelde maatregel zal worden uitgevoerd door middel van een of meer actiepunten die per maatregel vermeld zijn. Niet alle maatregelen zullen binnen de actietijd (2002-2006) uitgevoerd kunnen worden. Van andere maatregelen zal het effect pas op lange termijn resultaat opleveren. Daarom zullen de maatregelen voor de lange termijn gelijktijdig met die voor de korte termijn ingezet worden. De belangrijkste voorgestelde maatregelen zijn:

- verbetering van de kwaliteit van bestaande wateren. Dit zijn vooral maatregelen die de waterkwaliteit betreffen. Belangrijk in deze is het herstel van de kweldruk en een verminderde inlaat van gebiedsvreemd water;
- aanleg van nieuwe wateren. Door de aanleg van nieuwe wateren worden potentieel nieuwe groeiplaatsen voor krabbescheer geschapen en daarmee nieuwe leefgebieden voor groene glazenmakers;
- beheermaatregelen. Hierbij worden vooral beheermaatregelen als schonen en baggeren van wateren bedoeld die direct van invloed zijn op de groeiomstandigheden van krabbescheer;
- ontwikkelen van landbiotoop voor de groene glazenmaker. Dit behelst het creëren van landbiotoop middels de aanleg van onder andere ruigtestroken langs wegen, aanleg van bosjes en houtwallen, aangepast maai-beheer van wegbermen en slootoevers een dergelijke;
- aanleggen van verbindingszones. Hierbij moet vooral gedacht worden aan interne verbindingszone, dus verbindingszones in de kernleefgebieden, maar ook aan verbindingszones tussen de leefgebieden van de populaties in Groningen en Friesland;
- voorlichting en educatie. Deze maatregel zal van belang zijn voor de waterbeherende instanties, recreatieschappen, natuurbeschermingsorganisaties, maar vooral ook voor de particuliere agrariër. Agrarische natuurverenigingen kunnen hierbij een belangrijke rol spelen;
- onderzoek en monitoring. Voor het effectief uitvoeren van maatregelen dient een aantal kennisleemtes te worden opgevuld. Deze kennisleemtes hebben vooral betrekking op oorzaken van voor- of achteruitgang van krabbescheervevegetaties. Bovendien zal het effect van de maatregelen gemonitord dienen te worden. Zowel het effect op de groene glazenmaker als ook het effect op krabbescheervevegetaties. Een belangrijk onderdeel hiervan is het onderzoek naar de effecten van het uitzetten van mannelijke planten in geheel vrouwelijke krabbescheervevegetaties.